

Stockholm den 11 februari 2016

R-2015/2146

Till Justitiedepartementet

Ju2015/07891/15

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 13 november 2015 beretts tillfälle att avge yttrande över departementspromemorian Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har ingen erinran mot förslaget om ändringar av straffbestämmelsen, men har invändningar mot formuleringen av den föreslagna brottsrubriceringen. Advokatsamfundet vill även i övrigt framföra följande.

Synpunkter och överväganden

Advokatsamfundet har i tidigare yttrande före nuvarande straffbestämmelses införande avstyrkt att förslaget om kriminalisering av kontakter med barn i sexuella syften läggs till grund för lagstiftning.¹ Advokatsamfundet ifrågasatte då bland annat den föreslagna straffbestämmelsens straffansvar för en gärningsmans överskjutande uppsåt. Advokatsamfundet ifrågasatte även förslaget effektivitet. Dessa ifrågasättanden kvarstår och synes i dag delas även av brottsutredare och flertalet rättstillämpare inom polis, åklagarväsende och domstolar som lagrummet nu är formulerat.

Sedan Advokatsamfundet yttrade sig över förslagen till nuvarande lagstiftning på området har de internetrelaterade vuxenkontakterna med barn i sexuellt syfte på flera sätt kommit

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 7 september 2007 över departementspromemorian Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften (Ds 2007:13).

att förändras. Bland annat sker den vuxnes kommunikation med barnet i sexuella syften numera betydligt mer uttalat och öppet formulerat än den gjorde år 2007. I och med att syftet med kontakten numera är mer uttalat än tidigare, finns enligt Advokatsamfundets bedömning inte längre samma risker för förekomst av överskjutande uppsåt. De i promemorian föreslagna ändringarna i brottsbalkens 6 kap. 10 a § rörande ändrad brottsrubricering, borttagande av rekvisitet med krav på främjande av konkreta åtgärder utöver att föreslå sammanträffande med barnet, samt höjning av straffminimum tycks, enligt vad som framgår av promemorian, syfta till att – inom lagrummets begränsade tillämpningsområde – öka möjligheterna att upptäcka, utreda och åtala kontaktbrottet samt att detta ska kunna ske inom den begränsade tidsram då det fortfarande är meningsfullt och möjligt att söka förhindra att barnet i ett senare skede blir utsatt för brottsliga handlingar av sexuell karaktär.

Det nya föreslagna lagrummet har ett starkt skyddsintresse – det ska vara en preventiv åtgärd till barns skydd från att utsättas för allvarliga, skadliga brottsliga handlingar. Lagrummet ska, med föreslagna ändringar, medge att rättsvårdande myndigheter ges möjlighet att upptäcka, utreda och ingripa till skydd för barn – efter att en vuxen föreslagit eller överenskommit med barnet att möta barnet i öppet uttalat/misstänkt sexuellt syfte.

Enligt Advokatsamfundet är emellertid formuleringen av beteckningen för brottet otydligt och vilseledande. Ordet ”åtgärd” innefattar i dag formuleringen av det brottsrekvisit som nu föreslås inte längre ska ingå i kontaktbrottet och har en helt annan innebörd än vad som avses nu aktuellt författningsförslag. ”Åtgärd” har en inarbetad annan betydelse beträffande kontaktbrottet. Enligt Advokatsamfundet bör därför beteckningen av brottet bättre och mer korrekt sätt spegla den nya bestämmelsens innehåll.

Det föreslagna borttagandet av det nu gällande rekvisitet att gärningsmannen måste ha vidtagit ytterligare konkreta åtgärder i syfte att ett sammanträffande med barnet ska fysiskt kunna äga rum för att gärningsmannen ska kunna begå sexualbrott mot barnet, är i realiteten inte att anse som en utvidgning av straffansvaret. Framst för att det numera normalt förhåller sig så att det sexuella syftet med kontakten tydligt förmedlas före eller i samband med att ett sammanträffande med barnet föreslås eller överenskoms. Detta tidigare dubblade brottsrekvisit – att både träffa en överenskommelse om ett sammanträffande med barnet och att vidta konkreta åtgärder för att åstadkomma mötet, till exempel genom att boka en biljett eller ett hotellrum för en resa för att sammanträffa med barnet – för att det ska anses visat att syftet är att begå sexualbrott mot barnet, har snarare konstaterats vara den faktor som innebär att kontaktbrottet inte har blivit effektivt utformat i förhållande till dess syfte, men inte den faktor som avgör det brottsliga allvaret i syftet med kontakten med barnet. Detta utgörs i stället av vad den vuxne uttalar i samband med att sammanträffande föreslås/överenskoms.

Det nu gällande åtgärdsrekvisitet innebär svårigheter att visa att syftet med resebokning och liknande är att begå ett brott. Resor och hotellrum kan bokas både av många skäl och vid olika tidpunkter i relation till mötet med barnet och naturligt samordnas med andra fullt legala aktiviteter för den vuxne. Enligt Advokatsamfundet är därför detta rekvisit i

flera avseenden överflödigt i relation till kontaktbrottet, då det numera genomgående uttalas/formuleras öppet av den vuxne vad syftet med sammanträffandet med barnet är. Dessutom är tidsfaktorn från själva överenskommelsen om ett sammanträffande vidare än efter ett eventuellt inköp av färdbiljett, som kan äga rum först i samband med att resan sker. Gärningsmannen och barnet kan bo så nära varandra att det avser endast lokala resor med egen bil eller med allmänna kommunikationer, som inte erfordrar biljettbokning långt i förväg. Detta är omständigheter som har motverkat de rättsvårdande myndigheternas möjligheter att kunna ingripa i tid för att skydda barnet.

Sedan kontaktagrummet infördes har det visat sig att det är själva förslaget om sammanträffande med barnet som är den konkreta handlingen från den vuxne och som är den tidpunkt då den allvarliga risken uppkommer för att den vuxne därefter ska kunna lyckas med att få till stånd en fysisk tillgång till barnet. Tyngdpunkten läggs enligt ändringsförslaget på den delen av kontakten med barnet som visar uppsåtet och som kan styrkas. Det är den del av kontakten med barnet som i realiteten redovisats vara den avgörande delen för att visa gärningspersonens uppsåt och den avgörande tidpunkten, som skapar risken för att gärningspersonen senare kommer att agera för att verkställa sitt uppsåt att begå brott mot barnet. Advokatsamfundet menar att det inte är en utökning av straffansvaret, utan ett förtydligande av var gränsen går för straffbara åtgärder för kontakter med barn.

Advokatsamfundet har ingen erinran mot den föreslagna höjningen av straffmaximum från ett till två år för kontaktsbrottet.

Advokatsamfundet har ingen invändning mot bedömningen i promemorian om att också en översyn av straffbestämmelsen om sexuellt ofredande bör övervägas med anledning av att det numera finns nya metoder och skadliga handlingar av sexuell karaktär mot barn, som för närvarande inte täcks av nuvarande lagstiftning.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg